

НАРОДНАТА ПАМЕТ ЗА ДЕЛОТО НА ОТЕЦ МАТЕЙ ПРЕОБРАЖЕНСКИ - МИТКАЛОТО В ПАВЛИКЕНСКИЯ КРАЙ

НЕЛИ ЦОНЕВА
ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - ПАВЛИКЕНИ

Отец Матей Преображенски е един от най-големите български възрожденски будители, просветител, бунтовник и самобитен изследовател. Той е един от видните представители на българското национално освободително движение, останал завинаги в най-светлите страници на българската история със своята разностранна и народополезна обществено-политическа дейност. В народната памет отец Матей е пътуващ книжар и народен лечител, верен другар на Левски и куриер на революционната организация, основател на читалища и училища, селекционер и изобретател, вечния скиталец, воден от жадната му за нови знания душа.

Животът и делото на Преображенския монах отдавна е добре проучен и описан от неговите изследователи. Първите сведения за неговия труден, изпълнен с много изпитания но общополезен и смислен живот, дават тия, които са били най-близо до неговото дело и епоха – Христо Иванов – Големия, свещ Петко Франгов, Христо Марков. По-късно отделни страници от неговия живот осветляват и изследват проф. Александър Бурмов, доц. Огняна Маждракова, доц. Пламен Митев, Илия Пехливанов, акад. Иван Радев, Ат. Лазовски, Н. Петев и Светозар Димитров. Румяна Николова от Търново издаде книгата му „Защита на православието“, създаде виртуален музей за отец Матей Светопреображенски и е автор и продуцент на документалния филм „Матей Преображенски – съвременникът“. Музейните специалисти от Регионален исторически музей – В. Търново създадоха пътуваща изложба, посветена на Миткалото, която бе представена в много селища на страната. (1)

Марков, Хр., История на 9-тях дни в Дряновския манастир (1976), изд. читалище "Съединение" с. Михалци, Търново, 1912 г.

Бурмов, Ал. Отец Матей Преображенски. Материали за биография. сп. "Духовна култура", кн. 56 от 1934 г.

Свещ. Франгов, П. Белочерковската чета в Дряновския манастир през 1976 г., III допълнено изд., Търново, 1909 г.

Свещ. Франгов, П. Юбилейна сбирка. Издава белочерковското поборническо опълченско дружество, Търново, 1926 г.

доц. МАЖДРАКОВА, О. Нови данни за Матей Преображенски из един новооткрит негов ръкопис от 1853 г., Известия на Държавните архиви, София, т. 18.

Пехливанов, Ил. Преображения Матееви. София, 1981 г.

Акад. Радев, Ив. Отец Матей Преображенски. В: История на Велико Търново XVIII - XIX век, Велико Търново, 2000, с. 508 - 514.

Николова, Р: Книжовното дело на Матей Петров - Светопреображенски в системата на българската възрожденска култура през втората половина на XIX век. В: Матей Петров, Защита на Православието. Второ преработено и допълнено издание, С., 2007, с. 129 - 188.

Виртуален музей «Отец Матей Преображенски» - <http://matey.pr-office.org>

Идеята на настоящата тема и задачата, която сме си поставили, не е да посочим нови и неизвестни данни за този възрожденски деец. Тази задача едва ли е вече възможна, тъй като написаното за отец Матей от неговите изследователи не е малко. По-

скоро желанието ни е отново да представим живота и делата на този книжовник и просветител, както и да докажем трайната диря, която Миткалото е оставил в народната памет на хората от Павликенския край. За съжаление установихме, че младите хора днес не знаят кой е отец Матей Преображенски. В залите на Исторически музей – Павликени се съхранява оригиналът на неговия „Вечен календар“. Представяйки този национален паметник на културата пред гостите на музея неизменно разказваме за живота и делото на неговия създател. Голяма част от посетителите чуват за този самобитен българин за първи път. Надявам се, че това което им разказваме за неговия многообразен живот, за неговата всеотдайност към православието и делата му в името на българското Освобождение, ще запомнят и ще остане в душите им за цял живот. Заради това си струва отново и отново да напомним за големия българин, книжовник, просветител и скиталец отец Матей Преображенски – Миткалото.

Роден през м.октомври 1828 г. в с.Ново село, Великотърновско, като **МОНО ПЕТРОВ СЕИЗМОНОВ**. Едва 9-годишен остава сирак – родителите му почиват от чума, рано умират неговата сестра и двамата му братя. Останал сам и притиснат от негодите на живота през 1846 г.той става послушник в Дряновския манастир, където учи занаята терзийство (шивачество). Намерил убежище в манастирската обител на 9 април 1848 г. младият Мото Петров се подстригва и приема монашески сан под името **МАТЕЙ** в манастира „Св.Преображение Господне“ край Търново. Тук са първите му стъпки в света на книгите и на християнството. Не случайно името, с което остава в народната памет е отец Матей Преображенски, а самият той се е наричал Светопреображенски. През 1850 г. става учител в с. Балван, Търновско, близо до родното си село, а в годините 1851- 1852 г. за първи път посещава Атонските манастири на Света гора. Богатите манастирските библиотеки и съхранените в тях църковни и светски книги, натрупали многовековен човешки опит и познания, разкриват пред будния и жаден за знания българин един нов свят. Самообразованието, интересът му към точните и светски науки, познанията му в света на християнството, стремежът му да открива нови хоризонти в света на науката и религията го мотивират да пътува до различни краища на Балканския полуостров. През периода от 1853 до 1855 г. той посещава Рилския манастир, пътува до Варна и Тулча, живее в пещера близо до манастира “Св.Троица” край Търново, уединява се в скита “Св.Иван Рилски” край Троянския манастир.

През 1853 г. отец Матей написва първото си произведение “Книжица малая”- ръкописен сборник, който днес се съхранява в Държавен архив – В. Търново. На титулната страница е изписано: **"Книжица малая, съдържащая в себе устав чиноположения монашескаго образа. Обрятаются же и инний полезнейшая словеса святых отец. Списанная Матеем монахом, жителя Терноводервентскаго монастыря Преображение Господне, за свою ползу и потребу. В летто от Христа 1853, месец февруарий."** .....

[<<< Обратно към публикации.](#)